

Úvod

Český statistický úřad vydal v roce 2001 publikaci, shrnující výsledky voleb a vývoj systému jejich zpracování od roku 1990 do roku 1999. Cílem vydávané publikace je poskytnout uživatelům obdobný přehled o volbách v období let 2000 až 2010.

Výsledky jsou zpracovány ve formě kartografických výstupů za správní obvody obcí s rozšířenou působností, případně za senátní volební obvody. Zobrazují výsledky voleb do:

- Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v roce 2002, 2006 a 2010,
- Senátu Parlamentu České republiky v roce 2000, 2002, 2004, 2006, 2008 a 2010,
- Evropského parlamentu v roce 2004 a 2009,
- zastupitelstev krajů v roce 2000, 2004 a 2008,
- zastupitelstev obcí v roce 2002, 2006 a 2010.

Vývoj volební legislativy po roce 2000

Parlament České republiky v průběhu prvního pololetí roku 2000 přijal nový zákon o volbách do zastupitelstev krajů a přijal také poměrně rozsáhlou novelu zákona o volbách do Parlamentu. Nově v nich stanovil způsob poměrného rozdělování mandátů ve voleném orgánu, ve volbách do Poslanecké sněmovny byla umožněna volba občanům České republiky i v zahraničí. Zásadním způsobem se změnila struktura volebních orgánů a jejich úkoly ve volbách. Změn doznal i technicko organizační postup v přípravě voleb a ve zpracování jejich výsledků.

Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

V roce 1995 byla přijata zcela nová právní úprava voleb. Byl to zákon č. 247/1995 Sb., který začal platit 30. října 1995 a se změnami a doplněním platí dosud. Zásadní změnu do přepočítávání výsledků hlasování na mandáty přinesl zákon č. 204/2000 Sb. a jeho novela 37/2002, která platí od 22. ledna 2002. Tímto zákonem bylo ustanoveno, že pro přepočet bude používána d'Hondtova metoda s řadou dělitelů počínajících číslem 1 a pokračujících čísla 2, 3, 4, 5 atd. Dále jím bylo zvýšeno kvórum pro postup koalic politických stran a hnutí do skrutinia. Pro dvoučlenné koalice bylo stanoveno kvórum 10 %, pro tříčlenné 15 % a pro čtyř a vícečlenné koalice 20 % z celkového počtu hlasů za Českou republiku. Pro postup kandidáta pro přednostní přidělení mandátu byla zavedena jen jedna podmínka, kterou stanovil zákon č. 480/2006 Sb., a to získání nejméně 5 % přednostních hlasů z celkového počtu hlasů odevzdaných pro stranu. Před zavedením této změny z 5. října 2006 bylo nutné pro postup získat nejméně 7 % přednostních hlasů.

Volebním obvodem, ve kterém se stranám rozděluje určený počet mandátů, je tzv. „volební kraj“. Do voleb v roce 1998 jich bylo 8, od voleb v roce 2002 jich je 14. Počet mandátů pro volební kraje z celkových 200 mandátů v Poslanecké sněmovně se stanoví poměrně na základě celkového počtu hlasů pro všechny strany, odevzdaných v jednotlivých volebních krajích.

Volby do Senátu Parlamentu České republiky

Ve volbách do Senátu se používá většinový volební systém. Pro žádné jiné volby do zastupitelských orgánů v České republice se tento systém nepoužívá. Přidělování mandátů podle absolutního většinového systému bylo zakotveno v zákoně č. 247/1995 Sb. a od té doby nebylo změněno. Pro získání mandátu je nutné v jednomandátovém volebním obvodu získat nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů. Pokud tuto většinu nezíská žádný z kandidátů v prvním kole voleb, postupují dva nejuspěšnější

kandidáti z prvního kola do kola druhého. Ve druhém kole získá mandát ten kandidát, který získal větší počet odevzdaných hlasů.

Volební obvody pro volby do Senátu jsou stanoveny v příloze č. 3, která je nedílnou součástí zákona 247/1995 Sb. V případě, že počet obyvatel v některém volebním obvodu poklesne nebo se zvýší alespoň o 15 procent oproti průměrnému počtu obyvatel připadajícímu na jeden mandát v České republice, změní se území volebních obvodů. Změna se provádí pouze v letech, kdy jsou vyhlášeny volby do Senátu.

Volby do Evropského parlamentu

Jsou upraveny zákonem č. 62/2003 Sb. platným od 4. března 2003. Pro přepočítání výsledků hlasování na mandáty se používá d'Hondtova metoda s řadou dělitelů 1, 2, 3, 4, 5 atd. Pro postup do skrutinia musí strana získat minimálně 5 % z celkového počtu odevzdaných hlasů a toto kvórum platí i pro koalice stran. Pořadí kandidátů pro přidělování mandátů je určeno pořadím kandidátů na kandidátní listině. V případě, že kandidát obdržel alespoň 5 % přednostních hlasů z celkového počtu hlasů, které získala volební strana, je mu mandát přidělen přednostně.

Ve volbách do Evropského parlamentu se na území České republiky v roce 2004 rozdělovalo 24 mandátů a v roce 2009 o 2 mandáty méně. Volebním obvodem je celé území republiky.

Volby do zastupitelstev krajů

Krajské volby jsou upraveny zákonem č. 130/2000 Sb., který začal platit 15. května 2000. Od vydání zákona nebyl způsob přepočtu výsledků hlasování na mandáty změněn. Pro přidělování mandátů se v krajských volbách používá d'Hondtova metoda s modifikovaným prvním dělitelem řady dělitelů. Začíná číslem 1,42 a pokračuje řadou přirozených čísel 2, 3, 4, 5 atd. Kvórum pro postup strany do skrutinia je v těchto volbách zisk alespoň 5 % z celkového počtu hlasů odevzdaných ve volebním obvodu (= území kraje). Pořadí kandidátů pro přidělování mandátů je určeno pořadím kandidátů na kandidátní listině. V případě, že kandidát obdržel alespoň 10 % přednostních hlasů z celkového počtu hlasů, které získala strana, je mu mandát přidělen přednostně.

Volebním obvodem je území kraje a počet členů zastupitelstva je určen podle počtu obyvatel kraje:

- do 600 000 obyvatel 45 členů
- nad 600 000 do 900 000 obyvatel 55 členů
- nad 900 000 obyvatel 65 členů

Volby do zastupitelstev obcí

Od prvních komunálních voleb v roce 1990 se k převedení výsledků hlasování na mandáty při volbách do obecních zastupitelstev používá d'Hondtova metoda. Výraznější změnu pro přepočtu výsledků hlasování na mandáty v komunálních volbách přinesl až zákon č. 491/2001 Sb., který začal platit od 31. prosince 2001. Změna spočívala v tom, že se pro přepočítávání d'Hondtovou metodou začala používat řada po sobě jdoucích přirozených čísel (1, 2, 3, 4, 5 atd.). Pro postup do skrutinia bylo pro všechny volební strany stanoveno kvórum ve výši minimálně 5 % získaných hlasů z celkového počtu hlasů vyděleného počtem volených zastupitelů a vynásobeného počtem kandidátů kandidujících za danou stranu, maximálně však počtem rovným počtu volených zastupitelů.

Pořadí kandidátů pro přidělování mandátů je určeno jejich pořadím na kandidátní listině. Pokud však některý kandidát získal nejméně o 10 % hlasů více, než činí průměrný počet hlasů pro kandidáta volební strany, postupuje na první místo pro přidělení mandátu.

Ve všech komunálních volbách je území obce vždy nejméně jedním volebním obvodem, vytvořeno jich může být více. Počet mandátů v zastupitelstvu je stanoven v závislosti na počtu obyvatel obce a pohybuje se od 5 do 55 mandátů (§ 67 a § 68 zákona č. 128/2000 Sb.). Počet členů zastupitelstva hlavního města Prahy může činit 55 až 70 členů.